

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

SAMİR N. S. HANDAL BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/56012

Karar Tarihi : 29/7/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Samir N. S. HANDAL

Vekili : Av. Mahmut BARLAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iade yargılamasındaki tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ürdün uyruklu başvuru - suç örgütü mensubu olmak, cinayet, cinayete teşebbüs ve silahlı soygun suçlarından Haiti Cumhuriyeti adli makamlarının talebi üzerine Interpol tarafından düzenlenen kırmızı bültene istinaden- 15/11/2021 tarihinde Sabiha Gökçen Havalimanı'nda kabul edilmeyen yolcu kapsamına alınmış ve hakkında tanzim edilen tahkikat evrakı Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderilmiştir.

3. Başsavcılık, başvurucağı geçici olarak tutuklanması talebiyle Gaziosmanpaşa 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

4. Başvurucu, Hâkimliğin 15/11/2021 tarihli kararıyla en fazla 40 gün sürecek şekilde geçici olarak tutuklanmıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Şüpheli SAMİR NASRİ SALEM HANDAL'ın Haiti Devleti tarafından kasten öldürme suçlarından Interpol arandı kaydının bulunması, hakkında tutuklama müzekkeresi bulunan ve iadesinin talep edildiği ülkede üzerine atılı kasten adam öldürme suçunun niteliği, 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu hükümlerine göre; atılı suçun CMK 100. maddesinde de belirtilen katalog suçlarından olduğu, şüphelinin yabancı olduğu, sabit ikametgâhının şüphelinin sorgu zaman dilimi ve evrakları itibarıyla bilinmediği, iade işlemleri için Uluslar Arası Yazışma Süreci ve evrak ikmalinin alacağı süre ve sanığın serbest bırakılması durumunda lehine ve aleyhine olan savunması da dâhil delillerin hiçbirinin toplanamayacağı, antlaşmalarda belirtilen özgürlüğü kısıtlayıcı süre ile yapılması talep edilen ve beklenen yararın ölçülü ve orantılı olduğu, talebin reddi durumunda yukarıda sayılan hususların hiçbirinin yapılamayacağı, bu nedenlerle iade

işlemine esas süreç tamamlanması için gerekli evraklar ikmal edilinceye kadar 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun 14/1 maddesi gereğince 15/11/2021 günü saat 23.24'den itibaren geçerli olmak üzere CMK 100. ve devamı maddeleri gereğince en fazla 40 gün süre ile GEÇİCİ TUTUKLANMASINA...[karar verildi.]"

5. Öte yandan başvurunun iadesine ilişkin olarak Haiti Cumhuriyeti yetkili makamlarınca düzenlenen evrak, Adalet Bakanlığınca (Bakanlık) 23/12/2021 tarihinde Başsavcılığa iletilmiştir. Başsavcılık da 24/12/2021 tarihli talepname ile İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesinden (Mahkeme) başvurunun iade yargılamasının yapılmasını talep etmiştir.

6. Mahkeme, aynı tarihli tensip incelemesinde "...Tutuklu şüpheli SAMİR NASRİ SALEM HANDAL hakkında Haiti Devleti tarafından kasten öldürme suçundan Interpol tarafından çıkartılan kırmızı bülten evrakının bulunduğu, üzerine atılı kasten öldürme suçunun niteliği, 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu hükümlerine göre atılı suçun CMK'nın 100/3 maddesinde düzenlenen katalog suçlardan oluşu, şüphelinin kaçma şüphesi taşıdığı" gerekçesiyle başvurunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

7. Devam eden süreçte başvuru, hakkındaki kırmızı bültenin Haiti Cumhuriyeti makamlarınca yanıltıcı bilgi verildiği gerekçesiyle Interpol tarafından 20/4/2022 tarihinde kaldırıldığını belirten ilgili belgelerle birlikte tahliye talebinde bulunmuştur. Başvurucu, 22/4/2022 ve 28/4/2022 tarihli dilekçelerle talebini yinelemiştir.

8. Mahkeme 28/4/2022 tarihli kararla başvurunun talebini reddetmiş ve tutukluluğunun devamına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...tutuklu şüpheli Samır Nasrı SALEM HANDAL'ın alınan beyanları, hakkında Haiti Devleti tarafından kasten öldürme suçundan Interpol tarafından çıkartılan Kırmızı Bülten evrakının bulunması, talepname ve ekindeki belgelerin içeriği, şüphelinin üzerine atılı Kasten Öldürme suçunun niteliği, atılı suçun CMK'nın 100/3 maddesinde düzenlenen katalog suçlardan oluşu, kaçma şüphesi taşıması dikkate alınarak, şüpheli müdafinin 28/4/2022 tarihli dilekçe ile yapmış olduğu tahliye talebinin reddi ile şüphelinin 6706 sayılı Kanun'un 16. maddesi delaletiyle 5271 sayılı CMK'nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca tutukluluk hâlinin devamına ... [karar verildi.]"

9. Başvurunun anılan karara itirazı İstanbul 38. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 29/4/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Başvurucu, kesin nitelikteki kararı 4/5/2022 tarihinde öğrendiğini belirtmiştir. Başvurucu 27/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Mahkeme, müteaddit defa başvurunun tutukluluk durumunu incelemiş ve daha önce dayanan gerekçelerle tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

12. Yargılama sonucunda 4/7/2022 tarihinde başvuru hakkındaki iade talebinin kabul edilebilir olmadığına ve başvurunun tahliyesine karar verilmiştir.

13. Başvurucu 3/8/2022 tarihinde Kanada'ya sınır dışı edilmiştir.

14. Başsavcılık, iade talebinin kabul edilebilir olmadığına ilişkin karara karşı temyiz kanun yoluna müracaat etmiştir. Yargıtay 1. Ceza Dairesi 9/10/2023 tarihinde temyiz talebinin reddine karar vermiş ve aynı tarihte iade talebinin kabul edilebilir olmadığına ilişkin karar kesinleşmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

15. İlgili hukuk için bkz. *M.L.* [1. B.], B. No: 2020/15539, 22/11/2022, §§ 53-63; *Samira Alakbarova* [1. B.], B. No: 2018/19302, 22/2/2022, §§ 35-39; *S.K.* [GK], B. No: 2018/24280, 17/3/2021, §§ 31-42).

III. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçe içermediğini, tahliye taleplerinde ileri sürdüğü hususların incelenmediğini ve buna bağlı olarak tutukluluk süresinin makul olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde; ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurucunun şikâyetinin özü, iade amacıyla uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Somut olayda öncelikle başvurunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığına belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kasten öldürme suçundan 23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili hükümlerine istinaden tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *M.L.*, § 81; *Samira Alakbarova*, §§ 53-59; *S.K.*, § 73).

21. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklanmanın ön koşulu olan ve 6706 sayılı Kanun'da öngörülen kuvvetli suç şüphesinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Özellikle yabancı ülkede işlenen bir suç bakımından kuvvetli suç şüphesinin varlığıyla ilgili tespit ve değerlendirmenin yapılmasının zorlukları ortadadır ve bu nedenle yargı mercilerinin bu husustaki takdir aralıklarının suç isnadına bağlı tutmaya göre oldukça geniş olduğunun kabulü gerekir. Bu itibarla Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru incelemesinde bu takdir alanının denetimi ancak tutuklama şartlarına ilişkin olarak yargı mercilerince yapılan değerlendirmelerden farklı bir değerlendirme yapılmasını gerekli kılan

istisnai koşulların varlığı hâlinde söz konusu olabilir. Bu noktada kuvvetli suç şüphesi şartı ve tutuklama sebepleri, gönderilen iade evrakı çerçevesinde de değerlendirilebilecektir (*Samira Alakbarova*, § 61).

23. Somut olayda başvuru, bir suç işlediği şüphesiyle yürütülen ceza soruşturması veya yargılaması kapsamında tutuklanmamıştır. Başvurucunun tutuklanması bir başka ülkede işlediği iddia olunan suç dolayısıyla ülkenin talebi üzerine iadesine karar verilip verilmeyeceğine dair yürütülen yargılama sırasında başvuru bir tedbirdir. Burada suçluların iadesine dair sürecin sıhhatli bir biçimde yürütülmesinin sağlanmasına yönelik bir gaye söz konusudur. Dolayısıyla suç isnadına bağlı tutuklama ile iade yargılaması sırasında uygulanan tutuklama tedbiri arasında amaç ve nitelik bakımından önemli farklılıklar mevcuttur. Zira mahkemenin iade talebine ilişkin yapacağı inceleme, delillerin değerlendirilmesi ve suçun sübutunun tespitini konu edinen bir yargılama niteliği taşımamaktadır (*Samira Alakbarova*, § 60).

24. Yargı mercileri başvuru hakkındaki geçici tutuklama kararında esas olarak Interpol kırmızı bültenine dayanmıştır (bkz. § 4).

25. Yabancı ülkede işlenen bir suç bakımından kuvvetli suç şüphesinin varlığına yönelik incelemedeki zorluk da gözetildiğinde yargı mercilerinin başvuru hakkındaki kırmızı bülten kararına atıf yaparak tutuklama kararı vermesinde bir isabetsizliğin bulunmadığı ve geçici tutuklamanın 6706 sayılı Kanun'da öngörülen kuvvetli suç şüphesi şartını karşıladığı sonucuna varılmıştır.

26. Diğer taraftan başvuru hakkındaki tutuklanmasının meşru bir amacın bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Anayasa'nın 19. maddesinde, hakkında iade talebi bulunan bir kişinin tutulması kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabilmesi bakımından meşru bir sebep olarak öngörülmüştür. Başvuru da iade talebine ilişkin sürecin sağlıklı bir şekilde başlamasının sağlanması amacıyla tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvuru hakkındaki tutuklanmasının meşru bir amaç taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Samira Alakbarova*, § 63; *S.K.*, § 74).

27. Son olarak başvuru hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu kapsamda tutuklamaya alternatif adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı, tutuklama tedbirinin devamına ilişkin olarak ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulup konulmadığı ve bu hususa bağlı olarak başvuru hakkındaki tutukluluk süresinin -takip edilen amaca ulaşmak için gerekli olan- makul süreyi geçip geçmediği incelenecektir.

28. Somut olayda başvuru 15/11/2021 tarihinde geçici süreyle tutuklanmış, hakkındaki iade yargılaması başlayınca da 24/12/2021 tarihli kararlar süre koşulu olmaksızın tutukluluğunun devamına karar verilmiştir.

29. Başvurucunun Haiti Cumhuriyeti makamlarınca yanıtıcı bilgi verildiği gerekçesiyle kırmızı bültenin Interpol tarafından 20/4/2022 tarihinde kaldırıldığını belirtecek durumu tevsik edici mahiyette görülen belgelerle birlikte 20/4/2022, 22/4/2022 ve 28/4/2022 tarihli dilekçeleri Mahkemeye arz edip tahliye talebinde bulunduğu ancak 28/4/2022 tarihli kararlar tahliye talebinin reddedildiği görülmüştür. Bu kararda Mahkemenin başvuru hakkındaki tutukluluğun kaldırılmasına yönelik iddiasını ve sunduğu belgeleri değerlendirmeyerek tutukluluğun devamı açısından Haiti Cumhuriyeti yetkili makamlarınca düzenlenen ve

talepnameye eklenen evrak ile kırmızı bültenin varlığına esaslı bir olgu olarak dayandığı tespit edilmiştir. Diğer yandan anılan kararda talepnameye eklenen evrak muhteviyatına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı da görülmüştür. Mahkemenin belirtilen karardan sonra da müteaddit defa başvurusunun tutukluluk durumunu incelediği ve mezkûr gerekçeye atıfla tutukluluğun devamına karar verdiği anlaşılmıştır (bkz. § 11).

30. Bu kapsamda başvurusunun tutukluluğunun devamında yargı mercilerince esaslı bir olgu olarak kabul edilen kırmızı bültenin kaldırılması ve yeni oluşan duruma göre başvuru hakkında adli kontrol tedbirleri tatbik edilmesinin gözönünde bulundurulması mümkünken Mahkemenin kırmızı bültenin kaldırılması hususuna yönelik belgeleri dikkate almadığı ve 28/4/2022 tarihli kararla tutukluluğun devamına karar verdiği, talepnameye eklenen evrak muhteviyatına yönelik bir inceleme yapmadığı ve başvurusunun tahliye edildiği 4/7/2022 tarihine kadar yaptığı tutukluluk incelemelerinde de bahsi geçen yeni duruma yönelik gerekçe oluşturmadığı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak anılan tarihler arasındaki tutukluluğun gerekçelendirilmediği dikkate alındığında bu tarihler arasında geçen sürenin makul olduğu ve belirtilen süre zarfındaki tutukluluğun ölçülü olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Samira Alakbarova*, §§ 65-68; *S.K.*, § 73).

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

32. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 818.405 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

34. Başvuruda tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu hakkında iade talebinin kabul edilebilir olmadığına ilişkin karar verilmiş ve başvuru 4/7/2022 tarihinde tahliye edilmiş olup ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminat ödenmesi dışında yapılması gereken bir hususun bulunmadığı anlaşılmıştır.

35. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuru net 166.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İade tutuklamanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiamın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. İade tutuklaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 166.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/528) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.